

Implementacija Kodeksa prakse evropske statistike u BHAS-e – samoprocjena i buduće aktivnosti

SADRŽAJ

UVOD	5
2 VIZIJA.....	5
A. ASPEKT KVALITETA U PROVOĐENJU TEKUĆIH I PLANIRANJU BUDUĆIH STATISTIČKIH AKTIVNOSTI	6
B. DODATNE INFORMACIJE I ULAZNI DOKUMENTI	6
C. GLAVNA POLAZIŠTA U PROCESU UPRAVLJANJA KVALITETOM	7
1 STRUČNA NEOVISNOST AGENCIJE ZA STATISTIKU BOSNE I HERCEGOVINE I MANDAT ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA	8
A) PROFESIONALNA NEZAVISNOST	8
B) OVLAŠTENJE ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA	10
2 ZADOVOLJAVANJE POTREBA KORISNIKA I DAVALACA PODATAKA TREBA BITI URAVNOTEŽENO.	12
A) POŠTIVANJE STATISTIČKE POVJERLJIVOSTI U SKLADU SA NACIONALNIM ZAKONODAVSTVOM I MEĐUNARODNIM STANDARDIMA I PRAKSOM.	12
B) OSIGURAVANJE NEPRISTRASNOSTI I OBJEKTIVNOSTI	13
C) UMJERENO OPTEREĆENJE DAVAOCA PODATAKA	16
D) RELEVANTNOST STATISTIKE U POGLEDU POTREBA KORISNIKA	17
3 KVALITET STATISTIČKIH PROIZVODA I USLUGA TREBA BITI PROCIJENJEN I OBJAVLJEN NA »USER FRIENDLY« NAČIN ZA VEĆINU STATISTIČKIH ISTRAŽIVANJA.	18
A) PREDANOST KVALITETU	18
B) TAČNOST I POUZDANOST	19
C) PRAVOVREMENOST I VREMENSKA ODREĐENOST	20
D) KOHERENTNOST I UPOREDIVOST	21
E) DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST	21
4 POBOLJŠANJE POSTUPAKA OBRADJE STATISTIČKIH PODATAKA – U CILJU POSTIZANJA KVALITETA I UČINKOVITOSTI STATISTIKE BOSNE I HERCEGOVINE.	24
A. ADEKVATNOST RESURSA	24
B. DOBRA METODOLOGIJA.....	25
C. ODGOVARAJUĆE STATISTIČKE PROCEDURE.....	26
D. TROŠKOVNA EFIKASNOST	27
5 POSVEĆENOST SVIH ZAPOSLENIKA VRIJEDNOSTIMA KVALITETA, CJELOŽIVOTNOM UČENJU I DALJNJEM USAVRŠAVANJU	28
B) UPOSLENICI SE SISTEMATSKI OBRAZUJU ZA PODRUČJE SVOGA RADA ILI ZA MOGUĆU ZAMJENU RADNOG MJESTA S CILJEM OSIGURAVANJA VEĆEG KVALITETA U SVIM FAZAMA PROCESA STATISTIČKOG ISTRAŽIVANJA.....	28
C) PRAĆENJE RAZVOJA U PODRUČJU STATISTIČKE METODOLOGIJE I RAZMJENE DOBRE PRAKSE JE OMOGUĆEN ZA SVE UPOSLENIKE NA JEDNOSTAVAN NAČIN.	28
PRILOG	29

UVOD

Usvajanjem Kodeksa ponašanja evropske statistike nastala je potreba uspostave akcijskog plana djelovanja Agencije za statistiku BiH i nadgledanje poštivanja istog.

Na samom početku svakako je važno definirati namjenu ovog dokumenta: namjena je približiti koncept kvaliteta statističkog procesa (koji se trenutno u određenoj formi i dinamici osigurava u Agenciji) i Kodeks ponašanja evropske statistike, zatim na temelju analize istog uočiti nedostatke u Agenciji, te planirati budući razvoj cjelovitog upravljanja kvalitetom u Agenciji.

1 MISIJA

Misija Statistike Bosne i Hercegovine je pružanje pouzdanih, kvalitetnih, razumljivih, pravovremenih i međunarodno uporedivih statističkih podataka koje zadovoljavaju potrebe donosilaca odluka, istraživača i ostalih domaćih i stranih korisnika i odražavaju stanje i promjene u ekonomskom, demografskom i socijalnom području, području životne sredine i prirodnih resursa.

Prikupljanje, obrada, analiza i diseminacija statističkih podataka i podataka vrši se na osnovu statističkih standarda i savremene tehnologije, uz zaštitu statističke povjerljivosti, optimalno korišćenje resursa i razumno opterećenje davalaca podataka.

2 VIZIJA

Statistika Bosne i Hercegovine je jačanjem svojih stručnih i infrastrukturnih kapaciteta i usvajanjem i primjenom najbolje statističke prakse postigla potpunu usklađenost sa međunarodnim statističkim standardima i načelima Kodeksa prakse evropske statistike, poštujući fundamentalne vrijednosti kao što su stručnost, nezavisnost, nepristrasnost i otvorenost. Korisnicima se pod jednakim uslovima pružaju relevantne i visokokvalitetne statističke podatke i usluge, a opterećenje davalaca podataka je na razumnom nivou i proporcionalno je potrebama korisnika.

3 VRIJEDNOSTI

Vrijednosti statistike Bosne i Hercegovine su: stručna neovisnost, objektivnost, korisnička orijentacija, predanost kvalitetu, statistička povjerljivost, timski rad i stalno usavršavanje zaposlenih.

Vrijednosti su ključne vodilje koje imaju dugoročni utjecaj i služe provedbi misije. Međusobno povjerenje svih sudionika u ovom procesu (korisnika podataka, davalaca podataka i proizvođača statistike) je izuzetno važno i neophodno. Neovisnost institucija i struke je garancija očuvanja povjerenja u statistički sistem. Znanje, iskustvo, zajednički rad, poštivanje privatnosti, kvalitet i dostupnost korisnicima su vrijednosti, koje bitno utiču na zadovoljstvo korisnika i zaposlenih. Stručna neovisnost se mora jačati stalnim usavršavanjem zaposlenih.

a. Aspekt kvaliteta u provođenju tekućih i planiranju budućih statističkih aktivnosti

Uzimajući u obzir preporučeni konceptualni okvir kvaliteta, Agencija za statistiku BiH će razvijati područje kvaliteta u provođenju tekućih i planiranju budućih statističkih zadataka, provođenjem sljedećih aktivnosti:

1. Zadovoljavanje potreba korisnika i davalaca podataka;
2. Razvoj ljudskih resursa i
3. Kontinuiran rad na poboljšanju kvaliteta statističkih proizvoda i usluga.

Za upravljanje ovim stubovima kvaliteta potreban je savremen pristup rukovođenja na svim nivoima, koji mora uzeti u obzir:

- uravnoteženo zadovoljavanje potrebe različitih interesnih grupa (korisnika, davalaca podataka, zaposlenih i društva u cjelini),
- važnost procjene sadašnjih i predviđanje budućih potreba korisnika kao najvažnijih ocjenjivača kvaliteta,
- ponašanje menadžmenta, koji značajno utiče na kulturu upravljanja organizacijom,
- puno razumijevanje i transparentnost svih procesa te način komuniciranja s okolinom i među zaposlenima,
- poboljšanje kvaliteta poslovanja, koji je povezan sa kulturom neprestanog učenja, inovacija i razvoja,
- dobre odnose s partnerima i
- poštivanje statističke povjerljivosti i zaštite podataka u skladu sa zakonodavstvom, standardima i dobrom praksom.

b. Dodatne informacije i ulazni dokumenti

28. septembra 2011. godine **Odbor za evropski statistički sistem** je usvojio revidirani *Kodeks ponašanja evropske statistike*, koji je namijenjen daljem sistematskom poboljšanju kvaliteta evropske službene statistike i s tim u vezi povećanju povjerenja u statistiku od strane korisnika i davalaca podataka. Petnaest načela Kodeksa (koji su povezani u radni okvir - institucionalno okruženje – kvalitet strukture, statistički proizvodni proces – kvalitet procesa i statistički rezultat – kvalitet proizvoda) nastalo je na temelju postojećih međunarodnih standarda i deklaracije o kvalitetu evropskog statističkog sistema.

Agencija za statistiku BiH je posvećena da u narednom periodu u potpunosti primijeni Kodeks ponašanja evropske statistike (European statistics Code of Practice), a dobar dio preporuka je već ugradila u postojeću legislativu i ostala dokumenta. Kodeks je u Agenciji za statistiku BiH potaknuo pripremu odgovarajućih dokumenata koji će podržati aktivnosti koje su definirane u programima i planovima provođenja statističkih aktivnosti u narednom periodu. Poduzimanju ovih aktivnosti će svakako od velike pomoći biti aktivnosti koje je poduzeo Evropski statistički ured (Eurostat) te pripremio određena dokumenta (ESS Handbook for Quality Reports and Handbook on Data Quality i »ESS Standard for Quality Reports -ESQR)« u kojima se pokušava detaljno prepoznati i razraditi različite komponente kvaliteta statističkih rezultata.

Opći cilj »ESS Standard for Quality Reports (ESQR)« je pružiti preporuke za pripremu sveobuhvatnih izvještaja o kvalitetu za cijeli niz statističkih procesa i njihovih rezultata. Ključna namjena Standarda za izvještaj o kvalitetu je promovirati harmonizirani izvještaj o kvalitetu kroz statističke procese zemlje članice i time olakšati uporedbe preko procesa i rezultata. Kvalitet statističkih procesa tj. njegova struktura je organizirana u skladu s načelima kvaliteta u ESS Code of Practice koji uključuju: relevantnost, preciznost i pouzdanost, pravovremenost i tačnost objave, dostupnost i jasnost, skladnost i uporedivost, procjenu potreba i percepcije korisnika, troškovi i opterećenje izvještajnih jedinica i povjerljivost, transparentnost i zaštitu.

c. Glavna polazišta u procesu upravljanja kvalitetom

Na temelju poštivanja petnaest načela Kodeksa definirano je pet strateških ciljeva, koje treba u narednom periodu ostvariti, i to:

1. Stručna neovisnost Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine i mandat za prikupljanje podataka.
2. Zadovoljavanje potreba - kako korisnika, tako i davalaca podataka - mora biti uravnoteženo.
3. Kvalitet statističkih proizvoda i usluga treba biti ocjenjen i objavljen na »user friendly« način za većinu statističkih istraživanja.
4. Poboljšanje postupaka obrade statističkih podataka – u cilju postizanja kvaliteta i djelotvornosti Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine.
5. Posvećenost svih zaposlenika vrijednostima kvaliteta, cjeloživotnom učenju i daljnjem usavršavanju.

Svaki od pet planiranih ciljeva u nastavku je predstavljen u okviru podciljeva, koji slijede načela Kodeksa ponašanja evropske statistike. Iznimka je peti cilj, koji u Kodeksu nije pokriven s aspekta poboljšanja kvaliteta ali je nama od značaja. Svaki podcilj je sastavljen iz: (i) pokazatelja, koji su bitni kod praćenja ostvarivanja određenog cilja i (ii) aktivnosti, koje su ili će biti poduzete za ostvarivanje određenog cilja.

Pred Agencijom za statistiku Bosne i Hercegovine je ogromna obaveza, da u što skorije vrijeme, u interesu proizvodnje pouzdane, relevantne i međunarodne uporedive statistike učini sve što je potrebno da u punom kapacitetu prihvati sve smjernice i preporuke koje su iznijete u ovom dokumentu. Jasno je, da pred svim akterima koji su uključeni u proizvodnju statistike (a obzirom na trenutno stanje u produkciji statistike u našoj zemlji) stoji velika odgovornost, da u narednom periodu učine maksimalan napor da odgovore potrebama korisnika statističkih podataka kako u zemlji tako i inostranstvu.

1 Stručna neovisnost Agencije za statistiku BiH i mandat za prikupljanje podataka

Podciljevi u okviru ovog cilja su:

- a. Profesionalna nezavisnost
- b. Mandat za prikupljanje podataka

a) Profesionalna nezavisnost¹

Profesionalna nezavisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih ili upravnih odjela i tijela, kao i od subjekata iz privatnog sektora, osigurava kredibilitet bosanskohercegovačkoj statistici.

Pokazatelj	Aktivnost
1. <i>Nezavisnost nacionalne statističke ustanove i Eurostata od političkih i ostalih spoljnjih uplitanja u razvoj, proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike je uređena zakonom i osigurana za druga statistička tijela;</i>	<p><u>Član 20, stav 1, Zakona o statistici BiH</u> »Prilikom realizacije Programa, osoblje Agencije i entitetskih zavoda neće tražiti ili primati uputstva od vlasti, drugih državnih organa, političkih stranaka ili drugih interesnih grupa, posebno prilikom selekcije izvora podataka, statističkih metoda i procedura, u vezi sa sadržajem, formom i vremenom distribucije, i u vezi sa zaštitom povjerljivosti statističkih podataka«;</p> <p><u>Član 20, stav 2, Zakona o statistici BiH</u> »Organi vlasti i druge grupe iz stava 1. ovog člana se obavezuju da će poštovati principe utvrđene ovim zakonom i da neće vršiti uticaj na osoblje statističkih organa prilikom obavljanja njihovih zadataka«.</p>
2. <i>Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj koji im osigurava pristup političkim tijelama i upravnim javnim tijelima na višem nivou. Oni se odlikuju izuzetnim profesionalnim sposobnostima;</i>	<p><u>Član 9, stav 2. Zakona o statistici BiH</u> »Direktor predstavlja Agenciju i djeluje u njeno ime, organizuje i obezbjeđuje zakonito i efikasno izvršavanje zadataka, donosi propise kada je za to ovlašten po važećim zakonima BiH i donosi druga akta u skladu sa svojim ovlaštenjima, te preduzima ostale mjere u okviru ovlaštenja Agencije u cilju izvršenja mandata Agencije«;</p> <p><u>Član 20a, Zakona o statistici BiH</u> »Agencija mora biti pravovremeno upoznata sa svim zakonodavnim i drugim relevantnim aktivnostima koje se odnose na statistiku BiH. Institucije BiH su obavezne da pravovremeno informišu i na zahtjev Agencije uključe Agenciju u aktivnosti iz stava 1. ovog člana«.</p>
3. <i>Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, proizvode i diseminiraju na nezavisan način;</i>	<p><u>Član 9. stav 2. Zakona o statistici BiH,</u> „Direktor predstavlja Agenciju i djeluje u njeno ime, štiti profesionalnu neovisnost statistike BiH od neprofesionalnih uticaja bilo koje vrste, organizuje i obezbjeđuje zakonito i efikasno izvršavanje zadataka, donosi propise kada je za to ovlašten po važećim zakonima BiH i donosi druga akta u skladu sa svojim ovlaštenjima, te preduzima ostale mjere u okviru ovlaštenja Agencije u cilju izvršenja mandata Agencije“.</p>

¹ N.a. – u skladu sa **1. načelom Kodeksa**

<p>4. Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, imaju isključivu odgovornost za odlučivanja o statističkim metodama, standardima i procedurama, kao i o sadržaju i vremenu objavljivanja statistika;</p>	<p><u>Član 20, stav 1, Zakona o statistici BiH</u> »Prilikom realizacije Programa, osoblje Agencije i entitetskih zavoda neće tražiti ili primati uputstva od vlasti, drugih državnih organa, političkih stranaka ili drugih interesnih grupa, posebno prilikom selekcije izvora podataka, statističkih metoda i procedura, u vezi sa sadržajem, formom i vremenom distribucije, i u vezi sa zaštitom povjerljivosti statističkih podataka«.</p>
<p>5. Statistički programi rada se objavljuju a periodičnim izvještajima se opisuje ostvareni napredak.</p>	<p><u>Član 13. stav 5. Zakona o statistici BiH</u> »Program se objavljuje u službenim glasilima BiH, entiteta i Brčko Distrikta BiH«.</p> <p><u>Član 22. Zakona o statistici BiH</u> »U roku od tri mjeseca od isteka kalendarske godine, direktor Agencije podnosi godišnji izvještaj Vijeću ministara. Između ostalog, godišnji izvještaj sadrži podatke o: (i) stepenu realizacije Programa i plana rada, (ii) dobivenim rezultatima statističkih istraživanja, (iii) svim problemima u realizaciji Programa i plana rada i (iv) stepenu poštivanja standarda i metodologije Agencije. Agencija objavljuje izvještaj nakon što Vijeće ministara razmotri izvještaj, a najkasnije u roku od šest mjeseci od isteka godine«.</p> <p>-statistički programi, planovi i izvještaji dostupni su širokoj javnosti na web stranicama institucija.</p>
<p>6. Statistička saopćenja se jasno razlikuju i odvojeno objavljuju nezavisno o političkim stavovima i izjavama;</p>	<p>Saopćenja koja objavljuje Agencija u svojoj suštini su isključivo statistička, te ne sadrže nikakve političke komentare. Dokaze po ovom pitanju je moguće donijeti na temelju novinskih saopćenja, kao i kroz diskusije sa korisnicima, posebno sa predstavnicima medija. Novinska saopćenja u Agenciji se izrađuju putem bliske saradnje između relevantnih domenskih sektora i sektora za diseminaciju, na osnovu definisanih internih procedura. Jedan od ciljeva strategije Agencije jeste svakako i poboljšanje kontakata sa medijima.</p> <p>-Na svim statističkim saopštenjima se nalazi zvanični logo Agencije za statistiku, zatim je navedeno ime direktora kao odgovorne osobe.</p>
<p>7. Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, javno komentiraju statistička pitanja, uključujući kritike i zloupotrebe zvanične statistike – onda kada se to smatra primjerenim;</p>	<p>Agencija javno reaguje na medijsku zloupotrebu i pogrešno tumačenje zvanične statistike samo u izuzetnim slučajevima. Odgovarajuće procedure vezane za pogrešne navode i interpretaciju, kao i neobjektivnu prezentaciju statističkih podataka ili neosnovane kritike opisane su u dokumentu »Upućivanje demantija - procedura«. Direktor Agencije donosi odluku o tome da li treba odgovarati na medijsku zloupotrebu, pogrešno tumačenje ili kritiku nekog aspekta rada Agencije. Agencija ne reaguje u slučajevima nekorektne upotrebe statističkih podataka u političkim raspravama.</p> <p><u>Buduća aktivnost:</u> Eksplicitno Zakonom predvidjeti pravo Agencije da javno reagira u slučajevima pogrešnog tumačenja ili zloupotrebe statističkih podataka koje proizvodi.</p>

	<p>Iz tih razloga u narednom periodu (prilikom prve naredne izmjene Zakona o statistici BiH) eksplicitno će biti predviđeno pravo Agencije da javno reaguje u slučajevima zloupotrebe i pogrešnog tumačenja statističkih podataka.</p> <p>Prijedlog člana: »Direktor Agencije ima pravo javnog očitovanja u slučaju pogrešnog tumačenja ili zloupotrebe statističkih podataka«.</p>
<p>8. Imenovanje Rukovodilaca nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnika ostalih statističkih tijela, temelji se isključivo na stručnim kompetencijama. Razlozi na temelju kojih se mogu razriješiti dužnosti, navedeni su u pravnom aktu. To ne mogu biti razlozi koji se odnose na ugrožavanje stručne ili naučne nezavisnosti.</p>	<p>Sadašnji Zakon o statistici BiH ne uključuje regulative o procedurama postavljenja i razrešenja, i o potrebnim kvalifikacijama direktora Agencije, ali se poziva na Zakon o državnoj službi u institucijama BiH.</p> <p><u>Član 9. stav 3. Zakona o statistici BiH</u></p> <p>»Sva imenovanja i smjene u Agenciji (uključujući i funkcije direktora, zamjenika direktora i rukovodioca Ekspoziture) vrše se u skladu sa odredbama Zakona o državnoj službi u institucijama BiH«. Prema navedenom Zakonu imenovanje, tj. izbor direktora i zamjenika temelji se isključivo na stručnim kompetencijama.</p> <p><u>U Članu 9. stav 6. Zakona o statistici BiH navodi se da direktor ima vremenski fiksno određen mandat</u></p> <p>»direktor i njegovi zamjenici imenuju se na period od pet godina, ukoliko nije drugačije utvrđeno Zakonom o državnoj službi u institucijama BiH«.</p> <p><u>Buduća aktivnost:</u></p> <p>Pored činjenice da su ove odredbe predviđene zakonom o državnim činovnicima, uvođenje amandmana na Zakon o zvaničnoj statistici (kojim se direktor štiti od neregularnog razrešenja) dalje bi ojačalo institucionalno obezbeđenje profesionalne nezavisnosti Agencije. Procedura imenovanja i potrebne kvalifikacije takođe treba da budu uključene u zakon.</p>

b) Ovlaštenje za prikupljanje podataka ²

Statistička tijela moraju imati jasan pravni mandat za prikupljanje podataka za evropske statističke potrebe. Upravna tijela, preduzeća i domaćinstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe bosanskohercegovačke statistike.

Pokazatelj	Aktivnost
<p>1. Mandat statističkih tijela za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike uređen je zakonom</p>	<p><u>Član 8. stav 1. Zakona o statistici BiH</u></p> <p>»Agencija je organ nadležan za obradu, distribuciju i utvrđivanje statističkih podataka BiH«</p> <p><u>Član 8. stav 2. tačka e) Zakona o statistici BiH</u></p> <p>»Agencija prikuplja, obrađuje i distribuira statističke podatke BiH u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje dostave entitetski zavodi, odnosno podataka koje neposredno prikupi Agencija.</p>

² N.a. – u skladu sa **2. načelom Kodeksa**

	<p>U te svrhe, Agencija može (i) prikupljati statističke podatke od bilo koje statističke jedinice u entitetima ako to smatra neophodnim za obavljanje svojih funkcija utvrđenih ovim zakonom;</p> <p>i (ii) prikupljati podatke za svoje funkcije utvrđene ovim zakonom od institucija BiH, pravnih osoba na državnom nivou, međunarodnih organizacija koje djeluju na teritoriju BiH i firmi u vlasništvu ili pod kontrolom stranih osoba«.</p>
<p>2. Statističkim tijelima zakonom je dozvoljena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe;</p>	<p><u>Buduće aktivnosti:</u> Agencija za statistiku će maksimalno ispoštovati preporuke vezane za korištenje administrativnih izvora navedene u dokumentu »Adaptirane procjene nacionalnog statističkog sistema BiH« (AGA izvještaj) i iste ugraditi u tekst Zakona o statistici BiH (prilikom izrade izmjena i dopuna postojećeg Zakona o statistici BiH).</p>
<p>3. Na osnovu zakona, statistička tijela mogu iznuditi davanje odgovora za statistička istraživanja.</p>	<p><u>Član 31. Stav 1 Zakona o statistici BiH</u> »Statistička jedinica (izuzev entitetskih zavoda) koja na pismeni zahtjev Agencije svjesno daje pogrešne ili netačne podatke koji su neophodni za ispunjavanje Programa, smatra se krivom za djela kažnjiva novčanom kaznom čiji iznos ne prelazi 5.000 KM ili zatvorskom kaznom u maksimalnom trajanju od dvije godine, odnosno kombinovanom novčanom i zatvorskom kaznom.«.</p> <p><u>Član 32. Zakona o statistici BiH</u> »Statistička jedinica (izuzev entitetskih zavoda) koja bez opravdanog razloga odbija dati odgovor ili ne pruža odgovor na pismeni zahtjev Agencije u vezi sa ispunjavanjem Programa, smatra se krivom za djela kažnjiva novčanom kaznom čiji iznos ne prelazi 1.000 KM«.</p>

2 Zadovoljavanje potreba korisnika i davalaca podataka treba biti uravnoteženo.

Podciljevi u okviru ovog cilja su:

- Poštivanje statističke povjerljivosti u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima i praksom
- Osiguravanje nepristrasnosti i objektivnosti
- Umjereno opterećenje davalaca podataka
- Relevantnost statistike u pogledu potreba korisnika

a) Poštivanje statističke povjerljivosti u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima i praksom.³

Tajnost davalaca podataka (domaćinstava, preduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija, te upotreba istih isključivo u statističke svrhe, apsolutno je zajamčena.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Statistička povjerljivost garantovana je zakonom;	Zakon o statistici BiH određuje princip poverljivosti kao jedan od glavnih principa. U Zakonu je posebno poglavlje (poglavlje XI) posvećeno ovom pitanju – poglavlje sadrži definiciju povjerljivih podataka, predviđa upotrebu poverljivih podataka samo za statističke potrebe, određuje obaveze proizvođača podataka koji treba precizno da definiraju mjere i procedure zaštite povjerljivosti podataka. Zakon o statistici BiH je dostupan na internetu. Poglavlje XI - članovi 23.-29. Zakona o statistici BiH
2. Zaposleni se prilikom zasnivanja radnog odnosa svojim potpisom obavezuju da poštuju zakonom predviđenu obavezu poverljivosti statističkih podataka;	Član 28. Zakona o statistici BiH »Osobe koje prilikom obavljanja svojih poslova imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon što prestanu obavljati svoje funkcije«. -Izjava o zaštiti povjerljivih podataka - (potpisuju uposlenici prilikom postavljenja na poslove i radne zadatke prema Pravilniku o unutarnjoj organizaciji Agencije)
3. Propisane su kazne za svako namjernu povredu statističke povjerljivosti;	Član 30. stav 1. Zakona o statistici BiH »Osobe koje prilikom obavljanja svojih zadataka imaju pristup povjerljivim podacima i koje na nezakonit način i svjesno otkriju neki povjerljivi podatak smatraju se krivim za djela kažnjiva novčanom kaznom čiji iznos ne prelazi 5.000 KM ili zatvorskom kaznom u maksimalnom trajanju od dvije godine, odnosno kombinovanom novčanom i zatvorskom kaznom«.
4. Zaposlenima su obezbjeđene smjernice i upute za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je široj javnosti;	Postoje dokumenti koji su javno objavljeni (na internet i intranet stranici Agencije). Dokument općih smjernica u kojima se tretira statistička povjerljivost i zaštita podataka:

³ N.a. – u skladu sa **5. načelom Kodeksa**

	<p>“<u>Temeljni principi i smjernice po pitanju statističke povjerljivosti i zaštite podataka u nadležnim statističkim institucijama i ostalim ovlaštenim proizvođačima statistika u Bosni i Hercegovini</u>;</p> <p>Zatim, urađen je dokument/priručnik: »<u>Pravilnik o zaštiti statističkih podataka u Agenciji za statistiku BiH</u>«. Namjena ovog dokumenta je da detaljnije definiše pravila zaštite statističke povjerljivosti, da naglasi značaj povjerljivosti i da služi kao uputstvo za zaposlenike Agencije u procesima proizvodnje i diseminacije statističkih podataka. Obaveza i odgovornost Agencije da štiti poverljive podatke navedena je također u uvodnom dijelu statističkih obrazaca.</p>
5. <i>Primjenjuju se fizičke, tehnološke i organizacione mjere za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka;</i>	Pogledati dokument/priručnik: “ <u>Pravilnik o zaštiti statističkih podataka u Agenciji za statistiku BiH</u> «. U ovom dokumentu se detaljno opisuju mjere fizičke, tehnološke i organizacione koje se poduzimaju za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih podataka.
6. <i>Primjenjuje se strogi protokol za vanjske korisnike koji imaju pristup statističkim mikro podacima za istraživačke svrhe.</i>	<p>Agencija ima propisan protokol i određene postupke koji omogućavaju pristup podacima od strane istraživača, a isti su navedeni u poglavljima VII i X u dokumentu “<u>Pravilnik o zaštiti statističkih podataka u Agenciji za statistiku BiH</u>«.</p> <p>Postoji standardni obrazac za dobijanje statistički zaštićenih mikropodataka. Istraživači sa Agencijom potpisuju ugovor, kojim se određuju uvjeti i odgovornosti u vezi sa pristupom do povjerljivih podataka.</p> <p>Postojeća popratna dokumentacija:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac za pristup statističkim zaštićenim mikropodacima; 2. Ugovor o pristupu zaštićenim statističkim mikropodacima za naučnoistraživačke namjene; 3. Uputstvo za pripremu i davanje mikropodataka

b) Osiguravanje nepristrasnosti i objektivnosti⁴

Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju evropsku statistiku poštujući naučnu nezavisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, tako da se svi korisnici tretiraju jednako.

Pokazatelj	Aktivnost
1. <i>Statistika se izrađuju na objektivnoj osnovi koja je određena statističkim pravilima;</i>	<p>Objektivnost u proizvodnji i diseminaciji zvanične statistike određena je Zakonom o statistici BiH.</p> <p><u>Član 19. Stav 2. Zakona o statistici BiH</u></p> <p>»Statistika Bosne i Hercegovine ima za cilj da što objektivnije prikaže stvarno stanje, da distribuira podatke korisnicima na neutralan i nepristrasan način, da se usredsredi na pojave koje su bitne za organe koji donose odluke ».</p>

⁴ N.a. – u skladu sa **6. načelom Kodeksa**

	<p><u>Buduća aktivnost:</u> Uspostavljanje evidencije kritika na račun objektivnosti BHAS statistike (iz printanih i elektronskih medija) – tokom 2012. godine</p>
2. Izbor izvora podataka i statističkih metoda, kao i odluka o diseminaciji statistike određeni su statističkim pravilima;	<p><u>Zakon o statistici BiH (Član 8. stav 2. tačka c.)</u> utvrđuje da su statističari odgovorni za donošenje odluka u vezi sa definicijama i statističkim tehnikama prikupljanja, obrade i diseminacije zvanične statistike. Sam način rada Agencije pokazuje da ona čini napore na postizanju pune saglasnosti svoje statistike sa međunarodnim normama i standardima, kao i da se izbor izvora i statističkih metoda, kao i odluka o diseminaciji statistike vrši prema statističkim pravilima.</p>
3. Greške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku;	<p>U dokumentu »<u>Uputstvo o načinu korekcije grešaka u publiciranim izdanjima</u>« su na jasan i transparentan način opisane procedure koje se poduzimaju u slučaju otkrivanja grešaka i propisan je obrazac korekcije grešaka;</p> <p>Pogledati dokument, tj. <u>“Obrazac zabilješke o grešci”</u>, putem kojeg se vrši prijava i uklanjanje pogrešnih statističkih podataka i informacija u Agencijskim statističkim izdanjima.</p>
4. Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti;	<p>Na osnovu <u>Zakona o statistici BiH (član 8. stav 2. tačka h.)</u> Agencija je obavezna da pruži profesionalno tumačenje i ocjenu podataka koje proizvodi i čiju diseminaciju vrši, i da dostavi javnosti sve informacije o korištenim izvorima i metodama.. Jedan od strateških ciljeva Agencije za statistiku BiH jeste primena standardizovanog sistema metapodataka.</p> <p>Na internet stranici Agencije <u>www.bhas.ba</u> javno se objavljuju metodologije i utvrđene procedure prilikom izrade određene statistike – iste su navedene u sklopu publiciranih saopćenja, tematskih publikacija, vezanih za određeno statističko istraživanje, međutim raspoloživi metapodaci nisu u skladu sa međunarodnim standardima.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>-U toku 2012. godine pripremiti standardizirani način i procedure objavljivanja metodologija statističkih istraživanja;</p> <p>-Kontinuiran rad na uspostavi statističkog metadata sistema.</p>
5. Datum i vrijeme statističkih objava unaprijed se najavljuju.	<p>Sadašnji <u>Zakon o statistici BiH</u> ne obavezuje Agenciju da objavi (prije završetka tekuće godine) detaljan Kalendar publikovanja uključujući i formu diseminacije.</p> <p>Agencija unaprijed objavljuje kalendar svojih saopćenja za narednu godinu. On uključuje naziv statističkog istraživanja koje se objavljuje, referentni period, datum i vrijeme objavljivanja saopćenja.</p>

	<p>Trenutno se na web-sajtu Agencije može naći Kalendar objavljivanja za 2011. godinu. Ukoliko datum objavljivanja saopćenja mora da bude pomjeren iz nepredviđenih razloga, Zavod će u skladu sa svojom strategijom diseminacije jasno navesti novi datum objavljivanja u kalendaru novinskih saopštenja na svom veb-sajtu.</p> <p>- Godišnji Kalendar publikovanja utvrđuju se i javno objavljuje u Planu rada Agencije za tekuću godinu.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>- U naredni prijedlog Izmjena Zakona o statistici treba navesti poseban član koji se odnosi na Kalendar publikovanja uključujući i formu diseminacije. Prijedlog teksta člana: „Agencija za statistiku BiH izrađuje, održava javnosti dostupan Kalendar objavljivanja rezultata zvanične statistike, najmanje tri mjeseca prije razdoblja na koji se odnosi Plan rada“</p> <p>- Uspostava protokola, kojim će tačno biti definirane promjene u kalendaru publikovanja i postupci u slučaju odstupanja – u 2012. Godini.</p>
<p>6. Unaprijed se najavljuju veće revizije ili metodološke promjene;</p>	<p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>Izrada konačnog teksta dokumenta (draft verzija urađena):</p> <p>»Uputstvo o postupku provjere i odobravanja metodologija statističkih istraživanja i postupku ukidanja statističkih istraživanja«.</p> <p>Po postupku, opisanom u ovim uputama, uređuju se: nova statistička istraživanja i razvojna/pilot istraživanja iz godišnjeg plana statističkih istraživanja, koja prelaze u redovna istraživanja; statistička istraživanja, koja su predmet obimnije revizije, koja je metodološke ili tehnološke naravi; statistička istraživanja, koja imaju višegodišnju dinamiku provođenja; statistička istraživanja, koja su predmet revizije u pogledu uklanjanja administrativnih prepreka i statistička istraživanja, za koja su dati prijedlozi za njihovim ukidanjem.</p>
<p>7. Svi korisnici imaju jednak i istovremen pristup statističkim saopćenjima. Bilo kakav privilegovani, raniji pristup bilo kojem spoljnjem korisniku je limitiran, kontrolisan i objavljen. Ukoliko dođe do „curenja“ informacija, aranžmani ranijih pristupa revidirani su da bi se osigurala nepristrasnost;</p>	<p>Princip da svi korisnici imaju jednak pristup statističkim podacima na nepristrasnoj osnovi utvrđen je u članu 8. stav 2. tačka h. , i članu 19. stav 2. Zakona o statistici BiH i Agencija ga u praksi dosljedno provodi.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>Priprema postupaka za spriječavanje »curenja« informacija iz BHASa prije objavljivanja – u toku 2012. godine.</p>
<p>8. Statistička saopćenja i izjave na konferencijama za novinare objektivne su i nepristrasne.</p>	<p>Nastavak dosadašnje dobre prakse.</p> <p>Bliska saradnja između uposlenika iz odgovornih sektora/odsjeka i Sektora za diseminaciju garantiraju da objektivnost saopćenja i izjava bude zagarantovana.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>-Izrada Procedura pripremanja saopćenja za javnost i konferencija za štampu – u toku 2012.</p>

c) Umjereno opterećenje davaoca podataka ⁵

Teret izvještavanja je proporcionalan potrebama korisnika i nije pretjeran za davaoce podataka. Statistička tijela prate opterećenost davalaca podataka i postavljaju ciljeve za njegovo smanjivanje u narednom periodu.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Obim i detaljnost zahtjeva evropske statistike ograničeni su na ono što je apsolutno neophodno;	- Sadržaj statističkog programa rada se ocjenjuje u svim strukturama statističke institucije kako bi se eliminisala dupliranja ili preklapanja. <u>Buduće aktivnosti:</u> Poduzeti redovne analize opterećenosti izvještajnih jedinica (godišnje) i javno objaviti rezultate, i to na temelju podataka iz <u>Izvještaja o kvalitetu za statistička istraživanja.</u>
2. Teret izvještavanja je ravnomjerno raspoređen na cjelokupnu populaciju koja se istražuje;	<u>Buduće aktivnosti:</u> -Razvoj mogućnosti koordiniranog uzorkovanja u narednom periodu. Anketiranje domaćinstava za anketna istraživanja (gdje se ne zahtjevaju posebne procedure u izboru uzorka) organizirati tako da se opterećenje izvještajnih jedinica pravično raspoređi; -Uspostaviti sistem za izvještavanje o korišćenju resursa (finansijskih i ljudskih) i o opterećenju davalaca podataka za potrebe statističkih istraživanja; -Izračunati indikatore opterećenja izvještajnih jedinica (npr. sa pitanjima za izvještajne jedinice o vremenu utrošenom za ispunjavanje upitnika).
3. Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih poslovnih izvještaja i kad je moguće, koriste se elektronska sredstva radi olakšavanja prikupljanja podataka;	<u>Buduće aktivnosti:</u> -Rad na obezbjeđivanju uvođenju infrastrukture za elektronsko izvještavanje - gdje god je to moguće; -Rad na standardizaciji obrazaca i pokušati što je moguće više prilagoditi upitnike u poslovnim istraživanjima računovodstvenom sistemu u preduzećima.
4. Administrativni izvori koriste se kadgod je to moguće, kako bi se izbjeglo dupliranje zahtjeva za podacima;	Nastavak aktivnosti, vezanih za otvaranje mogućnosti za što veću upotrebu administrativnih izvora. (prije svega neohodno je procijeniti mogućnosti korištenja administrativnih izvora i zapisa) -Pokazatelji koji pokazuju obim korištenja administrativnih izvora su: broj sklopljenih sporazuma sa administrativnim izvorima ili broj baza podataka/evidencija koje se koriste, ili broj stat. aktivnosti za koje se ne koristi metod direktnih istraživanja već administrativni izvori.
5. U cilju izbjegavanja višestrukih istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka između statističkih tijela;	-Poduzeti aktivnosti da se podaci, koje prikupljaju razna statistička tijela zajednički koriste u cilju sprječavanja provođenja razdvojenih istraživanja.

⁵ N.a. – u skladu sa **9. načelom Kodeksa**

6. Statistička tijela promoviraju mjere koje omogućavaju povezivanje izvora podataka u cilju smanjenja tereta izvještavanja.	Agencija će navoditi i promovirati moguće mjere za smanjenje troškova i opterećenosti izvještajnih jedinica, kao što su: smanjenje veličine uzorka, smanjenje frekvencije prikupljanja podataka, smanjenje broja traženih podataka u istraživanju, smanjenje broja kontakata sa izvještajnom jedinicom, korištenje administrativnih podataka (može i dijela istih), testiranje upitnika sa izvještajnim jedinicama u cilju boljeg razumijevanja i popune istih, u kalendaru istraživanja koji je dostupan izvještajnoj jedinici navesti zahtjev za podacima,
--	--

d) Relevantnost statistike u pogledu potreba korisnika ⁶

Bosanskohercegovačka statistika izlazi u susret (zadovoljava) potrebama korisnika.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Primjenjuju se postupci konsultovanja korisnika, praćenja relevantnosti i praktične upotrebljivosti postojećih statistika u cilju zadovoljenja potreba korisnika, kao i razmatranja njihovih novonastalih potreba i prioriteta;	-Utvrđiti postupke za identifikaciju i profiliranje naših korisnika po statističkim područjima/ sektorima kao i formalne postupke za savjetovanje sa korisnicima o njihovim statističkim potrebama putem redovnih sastanaka sa korisnicima. -Koristiti raspoložive informacije (koje pruže korisnici putem Ankete o zadovoljstvu korisnika) za definiranje njihovih potreba. Praćenje relevantnosti i praktične korisnosti postojećih statistika može se pratiti preko potražnje za statističkim podacima tj. brojem zahtjeva i brojem pretplata.
2. Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada;	Prioritetne potrebe korisnika su zadovoljene ispunjavanjem konkretnih zahtjeva za izmjenama i dopunama Statističkog programa BiH i godišnjeg Plana rada Agencije i sastavni su dio istih. Ispunjavanje potreba korisnika se mjeri putem broja zahtjeva za izmjenama i dopunama programa i plana rada.
3. Redovno i sistematski se prati zadovoljstvo korisnika.	U zadnjem kvartalu 2011. godine startovala je Anketa o zadovoljstvu korisnika Agencije – rezultati ankete biće poznati u prvoj polovini 2012. godine.

⁶ N.a. – u skladu sa 11. načelom Kodeksa

3 Kvalitet statističkih proizvoda i usluga treba biti procijenjen i objavljen na »user friendly« način za većinu statističkih istraživanja.

Podciljevi u okviru ovog cilja su:

- a. Predanost kvalitetu
- b. Tačnost i pouzdanost
- c. Pravovremenost i vremenska određenost
- d. Koherentnost i uporedivost
- e. Dostupnost i razumljivost

a) Predanost kvalitetu⁷

Statistička tijela su predana kvalitetu. Ona sistematski i redovno identificiraju prednosti i slabosti, te kontinuirano poboljšavaju kvalitet procesa i proizvoda.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Politika kvaliteta definirana je i dostupna javnosti. Organizaciona struktura i alati su u funkciji upravljanja kvalitetom;	<p><u>Buduća aktivnost:</u></p> <p>-Definirati i javno objaviti (na internet i intranet stranici Agencije) dokument : »Smjernice za upravljanje kvalitetom statističkog poslovnog procesa u statističkom sistemu BiH«.</p> <p>-Organizacijska struktura (iz razloga nedovoljne potpunosti) u nekim odsjecima i sektorima je neučinkovita i nefleksibilna da bi ispunila nove zahtjeve, te je iz tih razloga u toku 2012. i 2013. godine potrebno izvršiti određene obuke za određeni broj zaposlenih koju bi držali eksperti za QM.</p> <p>-U okviru aktivnosti koje predviđa EFQM (Model poslovne izvrsnosti Evropske fondacije za upravljanje kvalitetom) planiramo uvođenje standardizovanog praćenja kvaliteta procesa, uz odgovarajuću dokumentaciju, što će ustvari predstavljati kombinaciju raznih metoda, kao što su samoocjenjivanje, izveštaji o kvalitetu sa odabranim indikatorima kvaliteta koji će poslužiti za internu i spoljnu prezentaciju kvaliteta podataka (npr. odabrani indikatori kvaliteta za korisnike podataka).</p>
2. Postoje procedure za planiranje i praćenje kvaliteta statističkog proizvodnog procesa;	<p>-Posljednjih godina je postignut određeni napredak u pogledu metoda prikupljanja (upotreba administrativnih izvora, računarske obrade i metode diseminacije), ali kvalitet tih procesa nije sistematično pripreman za sve procese. U narednom periodu potrebno je za cjelokupan statistički proces sistematično osigurati kvalitet u skladu sa CoP standardom.</p> <p><u>Buduća aktivnost:</u></p> <p>-Procedure planiranja i nadgledanja kvaliteta statističkog proizvodnog procesa će biti ustanovljene u dokumentu »Smjernice za upravljanje kvalitetom statističkog poslovnog procesa u statističkom sistemu BiH«.</p>

⁷ N.a. – u skladu sa 4. načelom Kodeksa

<p>3. Kvalitet proizvoda redovno se nadzire, procjenjuje se u odnosu na različite kombinacije njegovih dimenzija i izvještava u skladu sa kriterijima kvaliteta za evropske statistike;</p>	<p>Pripremljen je dokument koji će poslužiti kao metodološka podloga izrade izvještaja o kvalitetu za pojedina statistička istraživanja: »Izvještaj o kvalitetu statističkih istraživanja – metodološke smjernice za izradu izvještaja». Na temelju godišnjih planova rada i smjernica iz ovog dokumenta od 2012. godine startuje izrada pojedinačnih Izvještaja o kvalitetu za pojedina statistička istraživanja i ujedno izvještavanje prema kriterijima kvaliteta za evropsku statistiku (pregled ključnih rezultata sa izradom propisanih indikatora kvaliteta).</p>
<p>4. Provodi se redovan i temeljit pregled najvažnijih statističkih rezultata, ako je primjereno uz pomoć eksperata izvan statističke ustanove.</p>	<p>Pregled statističke proizvodnje su provodile međunarodne organizacije (npr. MMF), obično uz angažiranje stranih konsultanata. Dostavljanje podataka Evrostatu i komunikacija sa raznim jedinicama u okviru Evrostate također se smatra dijelom ovog procesa. U tom kontekstu, izveštavanje o kvalitetu u skladu sa preporukama EU također će igrati važnu ulogu u procesu unapređenja rada Agencije. Isto tako, saradnja sa drugim statističkim institucijama i učešće u raznim projektima predstavljaju izvor novih informacija i iskustava, kao i jedan oblik benchmarking sa vanjskim partnerima i ekspertima.</p>

b) Tačnost i pouzdanost⁸

Bosanskohercegovačka statistika tačno i pouzdano odražava stvarnost.

Pokazatelj	Aktivnost
<p>1. Izvorni podaci, međurezultati i statistički rezultati redovno se ocjenjuju i potvrđuju;</p>	<p>Pogledati dokument »Izvještaj o kvalitetu statističkih istraživanja – metodološke smjernice za izradu izvještaja» u kojem su jasno navedeni indikatori ocjene kvaliteta za ključne statistike i ključne varijable kao i ukupni statistički proizvod. - Uspostavljene su interne procedure i smjernice za ocjenu kvaliteta podataka (self-assessment questionnaires)</p>
<p>2. Greške uzorkovanja i neuzoračke greške mjere se i sistematski dokumentiraju u skladu sa evropskim standardima;</p>	<p>Pogledati dokument »Izvještaj o kvalitetu statističkih istraživanja – metodološke smjernice za izradu izvještaja».</p>
<p>3. Revizije se redovno analiziraju u cilju poboljšanja statističkih procesa.</p>	<p>Definisana je politika revizije koja je u skladu sa evropskim zahtjevima, navodi principe i procedure revizije, u pismenom je obliku i dostupna je javnosti.</p>

⁸ N.a. – u skladu sa 12. načelom Kodeksa

c) **Pravovremenost i vremenska određenost**⁹

Bosanskohercegovačka statistika se objavljuje pravovremeno i diseminira u određenom vremenu.

Pokazatelj	Aktivnost
1. <i>Pravovremenost slijedi evropske i međunarodne standarde objavljivanja;</i>	-Utvrđeno u višegodišnjem Statističkom Programu i godišnjem Planu rada Agencije; <u>Buduće aktivnosti:</u> -U »Izvještajima o kvalitetu statističkih istraživanja« iskazivati pravovremenost objave putem iskazivanja indikatora pravovremenosti prvih i konačnih rezultata, te navesti razloge za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti objave za određene domenske statistike; -Usvajanje i implementacija ESMS referentne metadata strukture u Agenciji;
2. <i>Standardno dnevno vrijeme za objavljivanje statistike dostupno je javnosti;</i>	- U Kalendaru publikovanja koji priprema i objavljuje BHAS utvrđeni datumi objavljivanja statističkih rezultata. <u>Buduće aktivnosti</u> Odrediti standardno dnevno vrijeme za objavljivanje statistike i ugraditi isti u Pravilnik o objavljivanju publikacija BHAS-a (za internu upotrebu) i Kalendar publikovanja, dostupan javnosti na Web stranici.
3. <i>Periodičnost statistike uzima u obzir zahtjeve korisnika, kad god je to moguće;</i>	-Utvrđeno u višegodišnjem Statističkom Programu i godišnjem Planu rada Agencije koji se pripremaju uz konsultacije sa korisnicima; <u>Buduće aktivnosti:</u> -redovno poduzimati savjetovanja sa korisnicima o kalendaru publikovanja - kontinuirano; -maksimalno poštivanje preporuka evropskog zakonodavstva u vezi periodike za pojedina statistička istraživanja - kontinuirano.
4. <i>Svako odstupanje od vremenskog plana diseminacije objavljuje se unaprijed, objašnjava i određuje se novi datum objavljivanja;</i>	-Vremensko pomjeranje u diseminaciji (od uobičajenog/najavljenog) objavljuje se unaprijed, ali se ne objašnjavaju razlozi. <u>Buduće aktivnosti:</u> Uspostava protokola, kojim će tačno biti definirane eventualne izmjene i pomjeranja u kalendaru publikovanja i postupci u slučaju odstupanja – u toku 2012. godine.
5. <i>Objavljuju se i preliminarni rezultati prihvatljive tačnosti kada se to smatra korisnim.</i>	-Za određeni broj statističkih istraživanja se objavljuju preliminarni rezultati i njihov kvalitet je na zadovoljavajućoj razini;

⁹ N.a. – u skladu sa **13. načelom Kodeksa**

d) Koherentnost i uporedivost ¹⁰

Bosanskohercegovačka statistika je interno dosljedna i uporediva između regija i zemalja; moguće je kombinovanje i zajednička upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Statistike su interno koherentne i dosljedne (tj. vodi se računa o aritmetičkim i računovodstvenim identitetima);	<u>Buduće aktivnosti:</u> Sistematično dokumentiranje i analiziranje uporedbe godišnjih i kratkoročnih statistika, vremenskih uporedbi te uporedbi sa nacionalnim računima – u toku 2012. - 2014.
2. Statistike su uporedive u prihvatljivom vremenskom razdoblju;	<u>Buduće aktivnosti:</u> Sistematično dokumentiranje i analiziranje prekida vremenskih serija – 2012. – 2014.
3. Statistike se prikupljaju na osnovu zajedničkih standarda u pogledu obima, definicija, jedinica i klasifikacija u različitim istraživanjima i izvorima;	-Nastavak dosadašnje prakse prihvatanja i implementacije preporučenih evropskih standarda, definicija, koncepata i klasifikacija u različitim statističkim istraživanjima i izvorima. <u>Buduće aktivnosti:</u> Puna implementacija preporučenih standarda i za statistička istraživanja koja se temelje na administrativnim izvorima – kontinuirano.
4. Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti upoređuju se i usklađuju;	<u>Buduće aktivnosti:</u> Evidentiranje postojećih problema i odstupanja i izrada uputstava za usklađivanje uočenih razlika – 2012-2014.
5. Uporedivost podataka između zemalja unutar Evropskog statističkog sistema osigurana je putem periodične razmjene između evropskog statističkog sistema i drugih statističkih sistema. Provode se metodološke studije u uskoj saradnji između zemalja članica i Eurostata.	<u>Buduće aktivnosti:</u> Upoređivanje i usaglašavanje statistika međunarodnih tokova (npr. statistike spoljne trgovine) sa statistikama drugih država i izrada uputstava za usklađivanje uočenih razlika – 2012. - 2014.godina.

e) Dostupnost i razumljivost ¹¹

Bosanskohercegovačka statistika je prezentirana na jednostavan i razumljiv način, objavljena na odgovarajući i primjeren način, raspoloživa i dostupna na nepristrasnoj osnovi zajedno sa metapodacima i smjernicama..

Pokazatelj	Aktivnost
1. Statistika i odgovarajući metapodaci prezentirani su i pohranjeni u obliku koji omogućava ispravno tumačenje i smisljeno poređenje;	Web stranica Agencije nudi najnovija saopćenja i kratke vijesti, pristup bazi podataka (za statistiku industrije i statistiku potrošačkih cijena), kalendar objavljivanja, metodološke dokumente za određena istraživanja (na jezicima bh naroda i na engleskom jeziku), informacije o Agenciji i dr. U 2011. godini je puštena u rad nova web stranica s ciljem da se poboljšaju sadržaj, dizajn i tehnička

¹⁰ N.a. – u skladu sa **14. načelom Kodeksa**

¹¹ N.a. – u skladu sa **15. načelom Kodeksa**

	<p>podrška web stranici.</p> <p>Planira se nastavak ove prakse u dvogodišnjoj periodici, da bi se dobile povratne informacije za dalja poboljšanja prezentacije podataka i komunikacije sa korisnicima. U tom smislu uvedeno je istraživanje-anketa o zadovoljstvu korisnika. Obim i sadržaj odgovarajućih metapodataka, uključujući metodološka objašnjenja, razlikuju se prema oblastima. Metodološke napomene i objašnjenja su uključeni u publikacije.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>-Planira se uvođenje novog sistema standardizovanih metapodataka u skladu sa međunarodnim standardima.</p> <p>-Odabrani indikatori kvaliteta koji su sastavni dio Izvještaja o kvalitetu statističkih istraživanja za korisnike u budućnosti će doprineti boljem razumijevanju statistike.</p>
<p>2. Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacione i komunikacione tehnologije i ukoliko postoji potreba i tradicionalna štampana forma;</p>	<p>Agencija u velikoj mjeri koristi internet kao racionalan način komuniciranja u statistici. Upotreba štampanih publikacija je još uvijek veoma česta; međutim, interesovanje za podatke u elektronskoj formi je sve veće, i predstavlja trend koji podržava nova generacija korisnika statistike. Uvođenje alata pogodnog za korisnike (user-friendly tools, kao što je Excel) u baze podataka omogućava fleksibilnije korišćenje diseminiranih podataka.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>-Rad na poboljšanju i daljnjem razvijanju diseminacijskih tehnika – 2012. i 2013. godina;</p> <p>-Dalje razvijati alat koji je pogodan za korisnike (user-friendly tools), za fleksibilno korišćenje diseminiranih podataka na web-stranici Agencije-2012-2014;</p> <p>-Razvijati novi vizuelni identitet i standardizirati dizajn svih proizvoda - 2012-2014.</p>
<p>3. Kad je to moguće, obavljaju se i objavljuju analize po narudžbi, i o tome informiše javnost;</p>	<p>Agencija po narudžbi obavlja određene posebne analize za korisnike. Proizvodi i usluge po posebnim zahtjevima korisnici plaćaju na osnovu propisanog cjenovnika Agencije.</p>
<p>4. Pristup mikro-podacima je dozvoljen za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima ili protokolima;</p>	<p>-Pristup mikropodacima je dozvoljen, u skladu sa objašnjenjima navedenim u načelu 5 Kodeksa tj. (Indikatoru 6 u poglavlju 2 ovog dokumenta);</p> <p>-Pristup mikropodacima je dozvoljen za naučno istraživačke potrebe (na temelju član 24a. Zakona o izmjenama Zakona o statistici BiH); međutim, zainteresiranost korisnika za mikropodatke u istraživačke svrhe u našoj zemlji je veoma oskudna. Direktor Agencije donosi konačnu odluku u vezi sa zahtevima koji se podnose pismeno.</p>

	<p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>Agencija planira postaviti na svoju web-stranicu sve ključne informacije i dokumente o načinu i uvjetima pristupa mikropodacima u istraživačke svrhe na, i to s ciljem da se naučna zajednica bolje upozna sa ovim korisnim izvorom podataka koji im može pomoći u radu. Postavljanje informacija takođe će doprinijeti većoj transparentnosti i jasnosti procedura koje se koriste u ovoj oblasti.</p>
<p>5. Metapodaci se dokumentuju u skladu sa standardizovanim sistemima metapodataka;</p>	<p>Standardizacija metapodataka predstavlja (na osnovu Plana rada Agencije) jedan od najvažnih prioriteta Agencije u narednom periodu. Smatra se da su fundamentalni elementi razvoja u ovoj oblasti primjena međunarodnih standarda za metapodatke i kreiranje baze sa metapodacima, uključujući indikatore kvaliteta.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>U toku 2011. godine rad na uspostavi metadata sistema i podsistema metadata sistema (klasifikacijskog servera, baza varijabli, itd)</p>
<p>6. Korisnici se informišu o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih podataka;</p>	<p>U svoje statističke publikacije i ostale proizvode Agencija uključuje informacije o procedurama koje se koriste za proizvodnju statistike. Poseban dio Web-stranice Agencije posvećen je statističkim metodologijama za neka od naših istraživanja. Obično su date definicije i objašnjenja statističkih indikatora, opis statističkih jedinica i korišćenih klasifikacija. Saopćenja, kao i publikacije uključuju ovu vrstu informacija. Standardizacija metapodataka, upotreba odabranih indikatora kvaliteta i uspostavljanje direktne veze između podataka i metapodataka u statističkoj bazi podataka na web-stranici Agencije dalje će koristiti prezentaciji statistike široj javnosti. Ovaj pristup će doprineti postizanju veće transparentnosti rada Agencije i, uopće, boljem razumijevanju statistike.</p>
<p>7. Korisnici se informišu o kvalitetu statističkih rezultata prema kriterijima kvaliteta za evropske statistike.</p>	<p>Izveštaje o kvalitetu za rezultate pojedinih statistička istraživanja i rez Agencija će objavljivati na svojoj internet stranici. Izveštaji o kvalitetu će sadržavati u punoj mjeri preporuke ESS u pogledu ocjene kvaliteta statističkih rezultata.</p>

4 Poboljšanje postupaka obrade statističkih podataka – u cilju postizanja kvaliteta i učinkovitosti Statistike Bosne i Hercegovine

Podciljevi u okviru ovog cilja su:

- a. Adekvatnost resursa
- b. Dobra metodologija
- c. Odgovarajuće statističke procedure
- d. Efikasno korištenje sredstava

a. Adekvatnost resursa¹²

Resursi kojima raspolažu statistička tijela moraju biti dovoljni da bi odgovorili zahtjevima evropske statistike.

Pokazatelj	Aktivnost
1. <i>Ljudski, finansijski i kompjuterski resursi adekvatni su i obimom i kvalitetom, raspoloživi su i mogu odgovoriti trenutnim statističkim potrebama;</i>	<p>-Organizacijska struktura (iz razloga nedovoljne popunjenosti) u nekim odsjecima i sektorima je neučinkovita i nefleksibilna da bi ispunila nove zahtjeve.</p> <p>-Uzimajući u obzir ambicije za harmonizacijom i usklađivanjem sa evropskim zahtjevima, postojeći resursi su nedovoljni da osiguraju punu implementaciju EU akata na polju statistike. Pogotovo uzimajući u obzir trenutnu veliku ovisnost od donatorskih sredstava.</p> <p>-Nastavak provedbe zajedničkih aktivnosti na obuci unutar tri institucije bi pomoglo usklađivanju sistema i poboljšati učinkovitost. Razvoj korištenje video sadržaja i e-učenje mogao bi biti put za olakšanu suradnju između tri institucije kao i poboljšanje zajedničkih aktivnosti.</p> <p>-Implementirati (uzimajući u obzir najnoviji razvoj) u potpunosti zajedničku IT strategiju.</p> <p>-Implementirana i provedena aktivnost na uspostavi WAN/VPN mreže između statističkih institucija. To će pružiti temelj za bolju razmjenu podataka i poboljšanu komunikaciju i suradnju uopće. Ovo će osigurati učinkovitije korištenje oskudnih IT resursa i doprinijeti boljem harmonizaciji kontrole, uređivanju i objavljivanju statističkih podataka.</p>
2. <i>Obim, nivo detalja i troškovi statistike primjereni su potrebama;</i>	<p>-Agencija ima ograničene mogućnosti za praćenje kvalitete podataka koji dolaze iz entitetskih statističkih zavoda, dijelom zbog ograničenih resursa, a dijelom zbog nedostatka informacija.</p> <p>-Obezbeđivanje budžeta za neka osnovna istraživanja EU te statističke aktivnosti (npr. istraživanje o radnoj snazi, istraživanje o potrošnji domaćinstava, te buduća istraživanja EU SILC, nacionalni računi, strukturne poslovne statistike,</p>

¹² N.a. – u skladu sa 3. načelom Kodeksa

	kratkoročne statistike) na državnom nivou, može predstavljati put naprijed ka osiguravanju dosljedne implementacije statističkog programa.
3. Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na troškove;	Pratiti razvijene procedure u skladu sa »rolling reviews« u okviru Eurostata.
4. Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama, da bi se uvidjelo može li se neku (statistiku) prekinuti ili ograničiti i time oslobodili resursi.	Uvođenje (po metodologiji Eurostata) sistema monitoringa negativnih prioriteta.

b. Dobra metodologija¹³

Dobra metodologija mora poduprijeti kvalitetnu statistiku. Ovo zahtjeva odgovarajuće alate, procedure i ekspertsku znanja.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Ukupan metodološki okvir koji se koristi za evropsku statistiku slijedi evropske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobre prakse;	Nastavak i poboljšanje dosadašnje prakse, tj. dalje slijeđenje evropske dobre prakse, smjernica i standarda.
2. Postoje procedure koje osiguravaju da se standardni koncepti, definicije i klasifikacije dosljedno primjenjuju unutar statističkog tijela;	-Daljnje kadrovsko jačanje i stručno usavršavanje Sektora za statističke metodologije, standarde i kvalitet – tokom 2012-2015; -Uspostava evidencije metodoloških radionica i konferencija dostupne svim uposlenicima preko intraneta - 2012;
3. Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovno se ocjenjuju i ukoliko je to potrebno prilagođavaju, da bi se osigurao visoki kvalitet;	Planirati pripremu Izvještaja o kvalitetu za biznis registar kao i za okvire uzorka – tokom 2012- 2014 godine.
4. Postoji usklađenost na detaljnom nivou između nacionalnih i odgovarajućih evropskih sistema klasifikacija;	Postoji visoka i detaljna podudarnost između bosanskohercegovačkih i preporučenih evropskih sistema klasifikacija. <u>Buduće aktivnosti:</u> -Potrebno je uvoditi nove klasifikacije i nomenklature u nacionalni sistem klasifikacija, to su prije svega: a) Nomenklatura teritorijalnih statističkih jedinica u skladu s NUTS regulativom; b) Postoji hitna potreba za BHAS da započne u suradnji s FIS / RZSRS i drugim nadležnim tijelima proces definiranja registra prostornih jedinica; c) Klasifikacija institucionalnih sektora.
5. Angažuju se školovani kadrovi iz relevantnih akademskih disciplina;	Potrebno je kod prijema novih uposlenika strogo voditi računa o adekvatnosti akademskih disciplina i prioritarno upošljavati kadrove sa matematičkim, statističkim i informatičkim znanjima.
6. Statistička tijela provode politiku kontinuiranog stručnog osposobljavanja zaposlenih;	Nastavak i poboljšanje dosadašnje dobre prakse.
7. Organizovana je saradnja sa naučnom zajednicom u cilju poboljšanja metodologija, efikasnosti primijenjenih metoda, i, kada je to moguće, primjene boljih alata.	Dosadašnja saradnja sa naučnom zajednicom je nedovoljna. Neophodno je poboljšati i razvijati kontinuiranu saradnju sa istraživačima i univerzitetima.

¹³ N.a. – u skladu sa 7. načelom Kodeksa

c. Odgovarajuće statističke procedure¹⁴

Odgovarajuće statističke procedure, koje se implementiraju od prikupljanja podataka do njihovog potvrđivanja, moraju podupirati kvalitet u statistici.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Za one europske statistike koje se zasnivaju na administrativnim podacima definicije i koncepti korišteni za administrativne svrhe su u saglasnosti sa onima koji se zahtjevaju za statističke svrhe;	Pogledati dokument » <u>Uputstvo o postupku preuzimanja podataka iz administrativnih izvora</u> «; <u>Buduće aktivnosti:</u> –U prijedlogu Izmjena Zakona o statistici izmjeniti (dopuniti) član koji se odnosi na administrativne izvore. Novi prijedlog, tj. dopune ovog člana treba da glasi «Agencija sudjeluje u svim aktivnostima koje se odnose na zasnivanje novih ili na promjenu postojećih administrativnih izvora podataka, ili u aktivnostima koje se odnose na izvore čiji se podaci zasnivaju na stalnom praćenju i promatranju i koji su takođe relevantni za zvaničnu statistiku«. Zatim,«Agencija može da modifikuje podatke dobijene iz statističkih istraživanja i iz administrativnih i drugih izvora kako bi ih uskladio sa zvaničnim definicijama, klasifikacijama i drugim standardima koji se primjenjuju u sistemu zvanične statistike i u međunarodnoj statističkoj praksi.
2. Kod statističkih istraživanja, upitnici se sistematično testiraju prije prikupljanja podataka.	Nastavak i poboljšanje dosadašnje dobre prakse.
3. Dizajn istraživanja, odabir uzoraka i metode procjene su dobro utemeljeni i redovno se preispituju i prema potrebi revidiraju;	Nastavak i poboljšanje dosadašnje dobre prakse.
4. Prikupljanje podataka, unos podataka i šifriranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju;	Nastavak i poboljšanje dosadašnje dobre prakse.
5. Odgovarajući metodi editovanja i imputacije se koriste i redovno preispituju, revidiraju ili ažuriraju ukoliko je potrebno;	Uspostavljanje jasnih procedura za kompjutersko editovanje i imputaciju; - 2012. godina
6. Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne procedure;	Izrada dokumenta » <u>Smjernice za reviziju podataka u Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine</u> « kojima se uređuju postupci u slučaju planirane i neplanirane revizije podataka. Cilj smjernica je odrediti načela i pravila revizije podataka u Agenciji.
7. Statistička tijela uključena su u dizajniranje administrativnih podataka, kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama;	Pogledati aktivnost kod 4c1.
8. Sklopljeni su sporazumi sa vlasnicima administrativnih podataka u kojima se potvrđuje zajednička predanost upotrebe tih podataka za statističke svrhe;	U potpisanim Sporazumima i Protokolima o saradnji sa vlasnicima administrativnih podataka jasno se naglašava i potvrđuje zajednička opredijeljenost za korištenje ovih podataka u statističke svrhe.

¹⁴ N.a. – u skladu sa **8. načelom Kodeksa**

9. Statistička tijela sarađuju sa vlasnicima administrativnih podataka u vezi sa osiguravanjem kvaliteta podataka.	Pogledati aktivnost kod 4c1.
--	------------------------------

d. Troškovna efikasnost¹⁵

Resursima se efikasno raspolaže.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Internim i nezavisnim spoljnim mjerama kontrole nadgleda se upotreba resursa statističkog tijela;	<p>-Internim i vanjskim mjerama kontrole (revizija) jasno je utvrđen postupak raspoređivanja i korištenja ljudskih i finansijskih resursa;</p> <p>-Agencija redovno, putem mjesečnih izvještaja o radu monitoriše rad pojedinih statističkih službi, a najmanje jednom godišnje i rad svojih uposlenika pojedinačno.</p> <p><u>Buduće aktivnosti:</u></p> <p>– Uspostava zajedničkog sistema korištenja resursa (finansijskih i kadrovskih), i opterećenja ispitanika (davalaca podataka) po statističkim istraživanjima, tj. raditi cost-benefit analize temeljene na metodologiji EU – tokom 2012-2014.godina.</p>
2. Produkcioni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija je optimizovan za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka;	<p>-Kontinuirano raditi na unapređenju veza unutar Statistike BiH i obaviti odgovarajuće obuke osoblja.</p> <p>-Raditi na automatizaciji procesa i tehnika šifriranja, editovanja, kontrole podataka – tokom 2012-2014.godine</p>
3. Ulažu se proaktivni napor u poboljšavanje statističkog potencijala administrativnih podataka u cilju izbjegavanja direktnih istraživanja;	<p>Ulaganje dodatnih napora kako bi utjecali na statistički potencijal administrativnih evidencija (tj. na formu i sadržaj informacija koje se prikupljaju za administrativne namjene, kao i korištenje klasifikacija u administrativnim zbirkama podataka i evidencijama)</p>
4. Statistička tijela promoviraju i implementiraju standardizovana rješenja koja povećavaju djelotvornost i efikasnost.	Pogledati aktivnost pod 4d1.

¹⁵ N.a. – u skladu sa 10. načelom Kodeksa

5 Posvećenost svih zaposlenika vrijednostima kvaliteta, cjeloživotnom učenju i daljnjem usavršavanju

Podciljevi u okviru ovog cilja su:

- a. Promocija koncepta kvaliteta i značaja Kodeksa prakse obuhvata sve uposlenike
- b. Uposlenici se sistematski obrazuje za područje svoga rada ili za moguću zamjenu radnog mjesta s ciljem osiguravanja većeg kvaliteta u svim fazama procesa statističkog istraživanja
- c. Praćenje razvoja u području statističke metodologije i razmjene dobre prakse je omogućen za sve uposlenike na jednostavan način

a) Promocija koncepta kvaliteta i značaja Kodeksa obuhvata sve uposlenike

Pokazatelj	Aktivnost
1. Uposlenici poznaju osnovne koncepte kvaliteta po evropskoj definiciji.	Informiranje putem intranet stranice i obavljanje povremenih predavanja uposlenicima u vezi koncepta kvaliteta u ESS, kao i prelazak na objavljivanje Izvještaja o kvalitetu statističkih istraživanja.
2. Uposlenici su svjesni značaja Kodeksa ponašanja u svom svakodnevnom radu.	Aktivnosti na ostvarenju ovog cilja podrazumijevaju stalno upoznavanje uposlenika sa konceptom kvaliteta Kodeksa ponašanja i važnosti Kodeksa pri svakodnevnom radu.

b) Uposlenici se sistematski obrazuju za područje svoga rada ili za moguću zamjenu radnog mjesta s ciljem osiguravanja većeg kvaliteta u svim fazama procesa statističkog istraživanja.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Uposlenici pohađaju relevantne međunarodne seminare i konferencije, te se povezuju s kolegama statističarima na međunarodnoj razini s ciljem, da bi učili od najboljih i poboljšali svoju stručnost i znanja.	Nastavak dosadašnjih aktivnosti - prisutnost na raznim seminarima, radionicama i razmjena iskustava s kolegama iz statističkih ureda drugih zemalja.
2. Sistematsko samoobrazovanje u području statistike omogućeno je i stimulirano na radnom mjestu.	Zahtjevati i stimulirati kontinuirano stručno usavršavanje uposlenika.

c) Praćenje razvoja u području statističke metodologije i razmjene dobre prakse je omogućen za sve uposlenike na jednostavan način.

Pokazatelj	Aktivnost
1. Uvođenje najboljih praksi unutar statističkih službi, omogućeno je na jednostavan način.	Uspostava odgovarajuće intranet stranice Agencije koja bi bila korištena za izvještavanja o najboljim stručnim praksama i razmjena iskustava metodologa.
2. Uposlenici pohađaju relevantne međunarodne seminare i konferencije, te se povezuju s kolegama statističarima na međunarodnoj razini s ciljem, da bi učili od najboljih i poboljšali svoju stručnost i znanja.	Nastavak dosadašnjih aktivnosti - prisutnost na raznim seminarima, radionicama i razmjena iskustava s kolegama iz statističkih ureda drugih zemalja.

PRILOG

Kodeks prakse evropske statistike

Predgovor

VIZIJA EVROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA¹

"Evropski statistički sistem će biti svjetski lider u pružanju usluga u oblasti statističkih informacija i najznačajniji proizvođač statistike za Evropsku uniju i njene zemlje članice. Oslanjajući se na naučne principe i metode, Evropski statistički sistem će izrađivati i stalno unaprijeđivati program harmonizovanih evropskih statistika koje su u temelju demokratskih procesa i napretka društva."

MISIJA EVROPSKOG STATISTIČKOG SISTEMA

"Pružamo Evropskoj uniji, svijetu i javnosti neovisne i visokokvalitetne informacije o gospodarstvu i društvu na evropskoj, nacionalnim i regionalnim nivoima i omogućavamo da te informacije budu na raspolaganju svima za svrhe donošenja odluka, istraživanja i rasprave."

Za realiziranje te misije i vizije, članice Evropskog statističkog sistema zalažu se za zajedničku saradnju i stalnu interakciju sa korisnicima u skladu sa načelima Kodeksa prakse evropske statistike i općim načelima upravljanja kvalitetom, uključujući predanost rukovodstva, partnerstvo, zadovoljstvo zaposlenih i kontinuirano poboljšanje, uz integraciju i harmonizaciju.

KODEKS PRAKSE EVROPSKE STATISTIKE

Kodeks prakse evropske statistike temelji se na 15 načela koji obuhvataju institucionalno okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Set pokazatelja dobre prakse za svako od načela predstavlja referencu za ocjenu implementacije kodeksa. Kriterijumi kvaliteta za evropske statistike definirani su u evropskom Zakonu o statistici².

Statistička tijela, koja obuhvataju, Komisiju (Eurostat), nacionalni statistički zavodi i druga nacionalna tijela odgovorna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike⁴, zajedno sa vladama, ministarstvima i Evropskim vijećem, obavezuju se na pridržavanje Kodeksa.

Načela Kodeksa prakse zajedno sa principima općeg okvira za upravljanjem kvalitetom predstavljaju zajednički okvir kvaliteta u Evropskog statističkog sistema.

Institucionalno okruženje

Institucionalni i organizacioni faktori imaju značajan utjecaj na efikasnost i kredibilitet statističkog tijela koje razvija, proizvodi i diseminira evropsku statistiku. Za institucionalno okruženje relevantna su pitanja koja se odnose na profesionalnu nezavisnost, ovlaštenje za prikupljanje podataka, raspoloživost odgovarajućih resursa, predanost kvalitetu, statističku povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

Načelo 1: Profesionalna nezavisnost

Profesionalna nezavisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih ili upravnih odjela i tijela, kao i od subjekata iz privatnog sektora, osigurava kredibilitet evropske statistike.

Pokazatelji:

1.1 Nezavisnost nacionalne statističke ustanove i Eurostata od političkih i ostalih spoljnjih uplitanja u razvoj, proizvodnju i diseminaciju zvanične statistike je uređena zakonom i osigurana za druga statistička tijela;

1.2 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj koji im osigurava pristup političkim tijelama i upravnim javnim tijelima na višem nivou. Oni se odlikuju izuzetnim profesionalnim sposobnostima;

1.3 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, proizvode i diseminiraju na nezavisan način;

1.4 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, imaju isključivu odgovornost za odlučivanja o statističkim metodama, standardima i procedurama, kao i o sadržaju i vremenu objavljivanja statistika;

1.5 Statistički programi rada se objavljuju a periodičnim izvještajima se opisuje ostvareni napredak.

1.6 Statistička saopćenja se jasno razlikuju i odvojeno objavljuju nezavisno o političkim stavovima i izjavama;

1.7 Rukovodioci nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnici ostalih statističkih tijela, javno komentiraju statistička pitanja, uključujući kritike i zloupotrebe zvanične statistike – onda kada se to smatra primjerenim;

1.8 Imenovanje Rukovodilaca nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, u slučaju da je primjenljivo, čelnika ostalih statističkih tijela, temelji se isključivo na stručnim kompetencijama. Razlozi na temelju kojih se mogu razriješiti dužnosti, navedeni su u pravnom aktu. To ne mogu biti razlozi koji se odnose na ugrožavanje stručne ili naučne nezavisnosti.

Načelo 2: Ovlaštenje za prikupljanje podataka

Statistička tijela moraju imati jasan pravni mandat za prikupljanje podataka za evropske statističke potrebe. Upravna tijela, preduzeća i domaćinstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe evropske statistike.

Pokazatelji

- 2.1 Mandat statističkih tijela za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju evropske statistike uređen je zakonom;
- 2.2 Statističkim tijelima zakonom je dozvoljena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe;
- 2.3 Na osnovu zakona, statistička tijela mogu iznuditi davanje odgovora za statistička istraživanja.

Načelo 3: Adekvatnost resursa

Resursi kojima raspolažu statistička tijela moraju biti dovoljni da bi odgovorili zahtjevima evropske statistike.

Pokazatelji

- 3.1 Ljudski, finansijski i kompjuterski resursi adekvatni su i obimom i kvalitetom, raspoloživi su i mogu odgovoriti trenutnim statističkim potrebama;
- 3.2 Obim, nivo detalja i troškovi statistike primjereni su potrebama;
- 3.3 Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na troškove;
- 3.4 Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama, da bi se uvidjelo može li se neku (statistiku) prekinuti ili ograničiti i time oslobodili resursi.

Načelo 4: Predanost kvalitetu

Statistička tijela su predana kvalitetu. Ona sistematski i redovno identificiraju prednosti i slabosti, te kontinuirano poboljšavaju kvalitet procesa i proizvoda.

Pokazatelji

- 4.1 Politika kvaliteta definirana je i dostupna javnosti. Organizaciona struktura i alati su u funkciji upravljanja kvalitetom;
- 4.2 Postoje procedure za planiranje i praćenje kvaliteta statističkog proizvodnog procesa;
- 4.3 Kvalitet proizvoda redovno se nadzire, procjenjuje se u odnosu na različite kombinacije njegovih dimenzija i izvještava u skladu sa kriterijima kvaliteta za evropske statistike;

4.4 Provodi se redovan i temeljit pregled najvažnijih statističkih rezultata, ako je primjereno uz pomoć eksperata izvan statističke ustanove.

Načelo 5: Statistička povjerljivost

Privatnost davalaca podataka (domaćinstava, preduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju te njihova upotreba isključivo u statističke svrhe, potpuno je garantovana.

Pokazatelji

- 5.1 Statistička povjerljivost garantovana je zakonom;
- 5.2 Zaposleni se prilikom zasnivanja radnog odnosa svojim potpisom obavezuju da poštuju zakonom predviđenu obavezu poverljivosti statističkih podataka;
- 5.3 Propisane su kazne za svako namjernu povredu statističke povjerljivosti;
- 5.4 Zaposlenima su obezbjeđene smjernice i upute za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je široj javnosti;
- 5.5 Primjenjuju se fizičke, tehnološke i organizacione mjere za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka;
- 5.6 Primjenjuje se strogi protokol za vanjske korisnike koji imaju pristup statističkim mikro podacima za istraživačke svrhe.

Načelo 6: Nepristrasnost i objektivnost

Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju evropsku statistiku poštujući naučnu nezavisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, tako da se svi korisnici tretiraju jednako.

Pokazatelji

- 6.1 Statistika se izrađuju na objektivnoj osnovi koja je određena statističkim pravilima;
- 6.2 Izbor izvora podataka i statističkih metoda, kao i odluka o diseminaciji statistike određeni su statističkim pravilima;
- 6.3 Greške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku;
- 6.4 Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti;
- 6.5 Datum i vrijeme objavljivanja statističkih podataka unaprijed se objavljuju;
- 6.6 Unaprijed se najavljuju veće revizije ili metodološke promjene;
- 6.7 Svi korisnici imaju jednak i istovremen pristup statističkim saopćenjima. Bilo kakav privilegovani, raniji pristup bilo kojem spoljnjem korisniku je limitiran, kontrolisan i objavljen. Ukoliko dođe do „curenja“ informacija, aranžmani ranijih pristupa revidirani su da bi se osigurala nepristrasnost;
- 6.8 Statistička saopćenja i izjave na konferencijama za novinare objektivne su i nepristrasne.

Statistički procesi

Evropski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobra praksa moraju se pratiti u potpunosti i primijeniti u postupcima koje statistička tijela koriste radi organizovanja, prikupljanja, obrade i diseminacije evropske statistike. Vjerodostojnost statistike se povećava dobrom reputacijom upravljanja i efikasnosti. Važni aspekti statističkog procesa jesu, ispravna metodologija, odgovarajući statistički postupci, umjerena opterećenost davalaca podataka i efikasno korištenje sredstava.

Načelo 7: Dobra metodologija

Dobra metodologija mora poduprijeti kvalitetnu statistiku. Ovo zahtjeva odgovarajuće alate, procedure i ekspertsku znanja.

Pokazatelji

- 7.1 Ukupan metodološki okvir koji se koristi za evropsku statistiku slijedi evropske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobre prakse;
- 7.2 Postoje procedure koje osiguravaju da se standardni koncepti, definicije i klasifikacije dosljedno primjenjuju unutar statističkog tijela;
- 7.3 Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovno se ocjenjuju i ukoliko je to potrebno prilagođavaju, da bi se osigurao visoki kvalitet;
- 7.4 Postoji usklađenost na detaljnom nivou između nacionalnih i odgovarajućih evropskih sistema klasifikacija;
- 7.5 Angažuju se školovani kadrovi iz relevantnih akademskih disciplina;
- 7.6 Statistička tijela provode politiku kontinuiranog stručnog osposobljavanja zaposlenih;
- 7.7 Organizovana je saradnja sa naučnom zajednicom u cilju poboljšanja metodologija, efikasnosti primijenjenih metoda, i, kada je to moguće, primjene boljih alata.

Načelo 8: Odgovarajuće statističke procedure

Odgovarajuće statističke procedure, koje se implementiraju od prikupljanja podataka do njihovog potvrđivanja, moraju podupirati kvalitet u statistici.

Pokazatelji

- 8.1 Za one evropske statistike koje se zasnivaju na administrativnim podacima definicije i koncepti korišteni za administrativne svrhe su u saglasnosti sa onima koji se zahtjevaju za statističke svrhe;
- 8.2 Za statistička istraživanja, upitnici se sistematski testiraju prije prikupljanja podataka;
- 8.3 Dizajn istraživanja, odabir uzoraka i metode procjene su dobro utemeljeni i redovno se preispituju i prema potrebi revidiraju;
- 8.4 Prikupljanje podataka, unos podataka i šifriranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju;

8.5 Odgovarajući metodi editovanja i imputacije se koriste i redovno preispituju, revidiraju ili ažuriraju ukoliko je potrebno;

8.6 Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne procedure;

8.7 Statistička tijela uključena su u dizajniranje administrativnih podataka, kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama;

8.8 Sklopljeni su sporazumi sa vlasnicima administrativnih podataka u kojima se potvrđuje zajednička predanost upotrebe tih podataka za statističke svrhe;

8.9 Statistička tijela sarađuju sa vlasnicima administrativnih podataka u vezi sa osiguravanjem kvaliteta podataka.

Načelo 9: Umjereno opterećenje davaoca podataka

Teret izvještavanja je proporcionalan potrebama korisnika i nije pretjeran za davaoce podataka. Statistička tijela prate opterećenost davalaca podataka i postavljaju ciljeve za njegovo smanjivanje u narednom periodu.

Pokazatelji

9.1 Obim i detaljnost zahtjeva evropske statistike ograničeni su na ono što je apsolutno neophodno;

9.2 Teret izvještavanja je ravnomjerno raspoređen na cjelokupnu populaciju koja se istražuje;

9.3 Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih poslovnih izvještaja i kad je moguće, koriste se elektronska sredstva radi olakšavanja prikupljanja podataka;

9.4 Administrativni izvori koriste se kadgod je to moguće, kako bi se izbjeglo dupliranje zahtjeva za podacima;

9.5 U cilju izbjegavanja višestrukih istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka između statističkih tijela;

9.6 Statistička tijela promoviraju mjere koje omogućavaju povezivanje izvora podataka u cilju smanjenja tereta izvještavanja.

Načelo 10: Troškovna efikasnost

Resursima se efikasno raspolaže.

Pokazatelji

10.1 Internim i nezavisnim spoljnim mjerama kontrole nadgleda se upotreba resursa statističkog tijela;

10.2 Produkcionu potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija je optimizovan za prikupljanje, obradu i diseminaciju podataka;

10.3 Ulažu se proaktivni napori u poboljšavanje statističkog potencijala administrativnih podataka u cilju izbjegavanja direktnih istraživanja;

10.4 Statistička tijela promoviraju i implementiraju standardizovana rješenja koja povećavaju djelotvornost i efikasnost.

Statistički rezultati

Raspoložive statistike moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistike se pridržavaju evropskih standarda kvaliteta i služe potrebama evropskih institucija, vlada, istraživačkih institucija, poslovnih subjekata i šire javnosti. Važna pitanja se pridaju tome da statistike budu relevantne, tačne i pouzdane, pravovremene, koherentne, uporediva između regija i zemalja te lako dostupne korisnicima.

Načelo 11: Relevantnost

Evropska statistika izlazi u susret (zadovoljava) potrebama korisnika.

Pokazatelji

11.1 Primjenjuju se postupci konsultovanja korisnika, praćenja relevantnosti i praktične upotrebljivosti postojećih statistika u cilju zadovoljenja potreba korisnika, kao i razmatranja njihovih novonastalih potreba i prioriteta;

11.2 Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada;

11.3 Redovno i sistematski se prati zadovoljstvo korisnika.

Načelo 12: Tačnost i pouzdanost

Evropska statistika tačno i pouzdano odražava stvarnost.

Pokazatelji

12.1 Izvorni podaci, međurezultati i statistički rezultati redovno se ocjenjuju i potvrđuju;

12.2 Greške uzorkovanja i neuzoračke greške mjere se i sistematski dokumentiraju u skladu sa evropskim standardima;

12.3 Revizije se redovno analiziraju u cilju poboljšanja statističkih procesa.

Načelo 13: Pravovremenost i vremenska određenost

Evropska statistika se objavljuje pravovremeno i diseminira u određenom vremenu.

Pokazatelji

13.1 Pravovremenost slijedi evropske i međunarodne standarde objavljivanja;

13.2 Standardno dnevno vrijeme za objavljivanje statistike dostupno je javnosti;

13.3 Periodičnost statistike uzima u obzir zahtjeve korisnika, kad god je to moguće;

13.4 Svako odstupanje od vremenskog plana diseminacije objavljuje se unaprijed, objašnjava i određuje se novi datum objavljivanja;

13.5 Objavljuju se i preliminarni rezultati prihvatljive tačnosti kada se to smatra korisnim.

Načelo 14: Koherentnost i uporedivost

Evropska statistika je interno dosljedna i uporediva između regija i zemalja; moguće je kombinovanje i zajednička upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Pokazatelji

14.1 Statistike su interno koherentne i dosljedne (tj. vodi se računa o aritmetičkim i računovodstvenim identitetima);

14.2 Statistike su uporedive u prihvatljivom vremenskom razdoblju;

14.3 Statistike se prikupljaju na osnovu zajedničkih standarda u pogledu obima, definicija, jedinica i klasifikacija u različitim istraživanjima i izvorima;

14.4 Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti upoređuju se i usklađuju;

14.5 Uporedivost podataka između zemalja unutar Evropskog statističkog sistema osigurana je putem periodične razmjene između evropskog statističkog sistema i drugih statističkih sistema. Provode se metodološke studije u uskoj saradnji između zemalja članica i Eurostata.

Načelo 15: Dostupnost i razumljivost

Evropske statistike su prezentirane na jednostavan i razumljiv način, objavljena na odgovarajući i primjeren način, raspoloživa i dostupna na nepristrasnoj osnovi zajedno sa metapodacima i smjernicama.

Pokazatelji

15.1 Statistika i odgovarajući metapodaci prezentirani su i pohranjeni u obliku koji omogućava ispravno tumačenje i smisleno poređenje;

15.2 Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacione i komunikacione tehnologije i ukoliko postoji potreba i tradicionalna štampana forma;

15.3 Kad je to moguće, obavljaju se i objavljuju analize po narudžbi, i o tome informiše javnost;

15.4 Pristup mikro-podacima je dozvoljen za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima ili protokolima;

15.5 Metapodaci se dokumentuju u skladu sa standardizovanim sistemima metapodataka;

15.6 Korisnici se informišu o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih podataka;

15.7 Korisnici se informišu o kvalitetu statističkih rezultata prema kriterijima kvaliteta za evropske statistike.